VI. évfolyam. Zombor, Vasárnap 1887. évi szeptember hó 11-én. **74. szám.**

ZOMBOR és VIDÉKE.

A BÁCS-BODROGH MEGYEI EGYESÜLT ELLENZÉK HIVATALOS POLITIKAI KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.
Néptanítóknak egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt. — Negyedévre 1.50.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő:
Dr. Molnár Gyula.

Megjelenik hetenkint kétszer: **vasárnap és csütörtökön.**
Szerkesztőség: **Csendes-utcza, TÓTH-féle ház.**
Kiadóhivatal: **Csendes-utcza OLÁH-féle ház.**

A biborosérsek adománya.

Zombor sz. kir. város polgárai oly fény és pompával fogadták dr. Haynald Lajos biboros-érseket a, ő s a város áldozatkészségéből fölépült apáczazárda fölszentelésére történt idejövetele alkalmából, hogy már valóban nem képzelhetjük a fény és pompa magasb kifejtését Ő Felsége fogadtatása esetén sem. A miből le kell vonnunk azt a tanuságot, hogy ez a város kiválókép róm. katholikus érzelmű, mely érzelembe harmónikusan vegyül el a többi vallásfelekezeteknek Haynald iránt érzett hódolata s ragaszkodása. Semmi kétség az iránt, hogy Haynald Lajos nem csak, mint egyházfejedelem, de mint a tudományok fölszentelt papja, mint lángeszű bölcsész is az egész világ bámulatát és elismerését vivta ki magának. Benne mi nemcsak az ország egyik főpapját, hanem alkotmányos életünk egy kimagasló alakját, a tudomány és művészet nemes pártolóját szemlélhetjük. — Mindezek fölött áll azonban Haynald, az ember-barát.

A vallás buzgó apostolát, a haza hű fiát, a tudomány és művészet terjesztőjét fölülmulja benne véghetetlen nagy emberszeretete, mely erényeinek egén a legfényesebb csillag.

Nem leszünk szerénytelenek e nagy ember száz és annyi-féle ténykedéseit e helyt méltányolni akarva. Olyan tanulmány ez, mely még a jövő század tudósait is foglalkoztatni fogja; — de nem tojthatjuk el hálánk és elismerésünk tolmácsolását ez alkalommal, midőn ismét egy nemes nagy tettével állunk szemközt, mely e város polgárainak szivében a legnemesb érzelmek hurjait rezegtették meg.

Az apácza-zárda fölszentelése czéljából hozzánk jött főpap a polgárság részéről iránta tanusitott hódolatát azzal viszonozta, hogy 80.000 frtot ajánlott föl egy itt létesitendő árva-menház javára. Ezzel a 80.000 frttal immár a Koczik-féle 40,000 frtot is hozzávéve, — 120,000 frtnyi alapunk van egy felállitandó árvamenházra

Hogy a biboros-érsek nagylelkű ajándoka óriási jövedelmeivel egyenes arányban áll, hogy hivatása ez óriási jövedelmet kulturális s emberbaráti czélokra forditani, s egyedül ily ténykedése indokolja az államnak a főpapi gazdagsággal szemben tanusitott tolerantiáját, — azt mi e helyt nem biráljuk. — Ránk nézve a tény maga képez fontosságot, hogy mi — Zombor, részesült a főpapi kegyelem és jóság ily kiváló jeleiben, hogy ennek folytán Zombor sz. kir. város emelkedik a kor szinvonalára, birván kebelében egy a fölvilágosultság legszebb vivmányát képező intézményt, egy árva-menházat.

S keblünk büszkén dagadoz a gondolatban, hogy mi az egyházfejedelem e nagylelkű elhatározása folytán elhagyott árváinkról gondoskodhatunk, s nem nyomasztja lelkünket az a gondolat, hogy e város szerencsétlenei iránt érzéketlenek, sőt kegyetlenek vagyunk.

Napjainkban az árvamenházak létesitése égető szükséget képez. A rohanó társadalmi érdekek malomkerekei annyi ember-életet morzsolnak össze, s annyi az ezek után visszamaradó árva, hogy már az egyéni jóság s nemeslelkűség nem képes róluk gondoskodni, — hanem árvamenházakra van szükségünk, szerencsétlen gyermekeink szenvedéseinek enyhitésére.

Annyiszor hallottuk az eszme megtestesitését czélzó óhajokat a nélkül, hogy a puszta óhajnál egyéb eredményt láthattunk volna.

Ezuttal a főpap egy szava megteremté az eszmét s testet fog annak adni az ő nagylelkűsége.

Ismerjük Hajnald magasztos jellemét, mely tetteiért nem kiván hálát s hódolatot. Azért e helyt meg sem sértjük a város közönségének mélyen érzett háláját és elismerését tolmácsolni, csupán azon mindannyiunk által mélyen érzett óhajnak adunk kifejezést:

Vajha ezen szeretett nagy férfiu az emberi kor legvégső határaig részesithetne bennünket áldó kezeinek megfizethetlen jóságában!

Haynald Lajos Zomborban.

A küldöttségek tisztelgése.

Az istentisztelet végeztével Ő Eminentiája a biboros érsek a paplakban kijelölt termeibe vonult vissza, hogy a tisztelgéseket fogadja.

Az első tisztelgők a róm. kath. papság küldöttsége volt, kiknek vezető szónokuk Rónay István c. kanonok és pr.-szentiváni plébános volt.

Ezután következett a gör. kel papság tisztelgése élükön Kupuszarevits Lyubomír plébánossal.

Az egyházvédnökséget Valter Nándor vezette, utánuk jött Bácsmegye és Zombor város tiszti és hivatalnoki kara Sándor Béla főispánnal élén.

A főispán meleg szavakban üdvözölte Ő Eminenciájában a nagy hazafit, az államférfiut és európai hirnevű tudóst. Ő Eminentiája kegyes szavakban felelt a tisztikarhoz, mint kik különféle téren ugyan, de azért az isten és emberiség szolgálatában töltik el életüket.

Következett ezután a cs. és k. hadsereg tisztikara Chwalla ezredes vezetése alatt, a törvényszék és ügyészség Széchenyi József törvényszéki elnök élén.

A magyar jótékonysági nőegyletet dr. Margalits Ede gymn. igazgató, mint a nőegylet titkára vezette; kinek szép beszédére szellid humorral felelt Ő Eminentiája. Ugyanis irigykedésének adott a biboros érsek kifejezést, a mennyiben dr. Margalis Ede gymn. igazgató, a nőegylet tagjai közt működhetik és megismerheti és szemlélheti a jótékonyság állandó mintaképeit, egyszersmind az apácákat a nőegylet kegyébe ajánlotta. A tanári kart szintén dr. Margalits Ede igazgató vezette; az iskolaszéket és tanitói kart Fehér Gyula apát; a tüzoltóság nevében Bittermann Nándor, a betegsegélyző egylet részéről Kuzmics Lajos tanító tisztelegtek. Zsuffa Vince gym. tanár az uj templom-épitő bizottság kérelmét tolmácsolta Ő Eminentiája előtt, kérvén ezt kegyes pártfogásába fogadni.

Haynald Lajos biboros érsek kinyilvánitotta kivánalmát, vajha ugy intézné az ég ura a fejleményeket, hogy a templom mihamarább elkészülhetne.

Ezzel a tisztelgések véget értek.

A fáklyásmenet.

Már jóval 8 óra előtt csoportosult a nagyszámu közönség, ugy a paplak, mint a városházán. Innen indult a menet fáklyákkal, és a tüzoltók zenekarukkal, elül pedig 5 lovasrendőr díszben. A megszámlálhatlan nagyszámu közönség a főutczán, Erzsébet körúton Eötvös-körúton s az iskola-utczán érkezett a paplak elé. Itt a polgári kasinó dalárdája rázendített, — „Tied vagyok tied hazám“ énekre. Ennek végeztével elölépett dr. Margalits Ede igazgató, hogy szónoklatot tartson Ő Eminen-ciájához, kinek alakja az ablaknál megjelent.

Dr. Margalits Ede kitünő és minden izében átgondolt beszéde igy hangzott:

Főmagaságú bibornok-érsek úr! Kegyelmes urunk! Ma harmadszor jutott Zombor sz. kir. városnak osztályrészül azon kiváló szerencse, hogy Eminenciád magas személyét falai közt üdvözölheti. Ünnep volt ez reánk nézve a multban, ünnep az nekünk ma is, melynek emlékezete mélyen bevésődik hálatelt szivelnkbe. Mi Főmagasságodban a hirneves tudóst, vallásunk fenkölt előharcosát és nagylelkű jóltevőnket ünnepeljük és üdvözöljük.

A tudományosság világitó fáklyája az emberi szellemből kiűzi a babona és tudatlanság árnyait és azt elárasztja a felvilágosodottság magasztos világosságával. Főmagasságod átható szelleme kiváló sikerrel lapozgat tudományos kutatásaival a természet könyvében, melyben, mint az irás mondja, az Isten nagysága és diesősége van leirva. Kevesen ismerik e könyv valódi betűit, a sokaságra nézve egyptomi hieroglyphák azok, a melyből kiki azt olvassa ki, a mi neki tetszik; azért tett sokakat a természet felszines tanulmányozása vallástalanokká. Főmagasságod mélyreható tanulmányaival fel-fellebbentgeti a természet titkainak fátyolát s önmagában is bizonyiték arra, a mit a legnagyobb szellemek vallanak, hogy

A „Zombor és Vidéke“ tárczája.

Arankához.

— 1887. augusztus 3-án. —

Hadd mondom el neked . . . Ne hidd, hogy meglátva:
Lenyügözte lelkem bűvös arczod bája;
Ne hidd, hogy szemeid igézetes tüze
Meggyujtotta szivem s legott fölhevüle;
Ne hidd, hogy ajkaid biboros bársonya
Ringatá képzelmem kéjelgő mámorba;
Nem volt csengő szavad édes zenéje sem,
A mért, hogy fölszólal régen alvó szivem.

Hadd mondom el neked . . . Ismerem a szépet.
Virága elbájolt . . . tövise megtépett.
Kristály-harmat méze liliom-kehelyben:
Én a legszebb női ajkakról izleltem.
A mi csodás, bűvös mesék világában:
Márvány-keblén csüggve én azt föltaláltam;
S a mi kéjmámorba ringatja a lelket:
Égő szenvedélylyel susogta: »szeretlek!«

Hadd mondom el neked . . . Nem keresem többé.
Oszoljon az ábránd . . . el vele örökké.
A lét-tenger sima, csillámló tükröre
Elfáradt képzelmem unott játékszere;
Jobb szeretek immár lenézni a mélybe,
Oda levonz engem a valónak képe,
Szeszélyes napsugár csillog s játszadoz fönn:
Lenn a mélyben van csak igazi drágagyöngy.

Hadd mondom el neked . . . Rórad gondolkozom;
Nem termeted báján, nem rózsás arczodon.
Hanem a lelked az, mely csillag-körutján
A sors végzetszerü vonalait futván,
Lelkem pályakörét titkon általlépte,
S titkos erő üzte egymás közelébe.
Két csillag odafönn . . . éget a gondolat:
Tovafut örökre — avagy együtt marad?!

Hadd mondom el neked . . . hiszem: van egy végzet,
Mely két ily csillagot egymás felé késztet.
Van egy titkos húrja a kebel mélyének,
Melyet nem rezget meg más, csak rokon lélek.
Sokszor megtévedünk . . . ráismerni vélünk,
Hisszük, hogy szenvedély láztüzében égünk,
De ez csak káprázat . . . lelkünk délibábja, . . .
Szép, de tünő ábránd csalóka játéka.

Hadd mondom el neked . . . hogy azon merengek,
Vajj' az a titkos húr szivemben is rezgett?
Rokon-e a lelked enyémmel . . . avagy tán
Még mindig az ábránd játszik velem csalfán?
S lemegyek a mélybe, — keresem szivedben
Titkos húrját annak, ha vajjon megrezzen? . .
S ugy érzem, erőt vesz rajtam gyötrő kétely:
Nem érinté-e más avatatlan kézzel?

S hadd mondom el neked . . . kedves gondom vagy te . . .
Jól esik, hogy e szép talány nyügözött le.
Sokszor azt hiszem, hogy kulcsát megtalálom,
Olyan éppen, mint egy édes röpke álom . . .
Szép talányom! mondd te, mi a megoldásod?
Türelmetlen vagyok, — lázban égek — látod . . .
Hanem azért mégse . . . hogyha nem jó tudnom:
Ne mondd még meg, hagyj még kissé álmodoznom.

Amaranth.

A rántott leves.

Irta: **Csongor.**

Janó most érkezett haza, kifogta a lovakat, leteritette őket a rojtos takarókkal és mint olyan ember, a ki jól járt el dolgában, boldog megelégedéssel indult reggelije elköltésére. Hideg deczember nap volt, az ereszről karvastagságu jégcsapok lógtak alá és a hó csikorgott a talpak alatt. Ilyen időben nem kellemes dolog a trágyahordás, Janó pedig már kora reggel indult ki megterhelt kocsijával és tetőtől talpig átfázva érkezett haza. Két kezét ködmönzsebébe dugva állt meg a meleg konyhában s boldog reménnyel várta a történendőket. Lassanként átmelegedett és mire a szolgáló belépett, már szive is kiengedett.

Megelégedett mosolyra vonta szét száját Janó, mikor Örzsét meglátta s feledve a trágyahordás nehézségeit, prózai foglalkozásával ellenkező gyengédséggel karolta át annak derekát.

Örzse nem volt olyan leány, a ki a gyengéd érzelmeket nem tudta volna méltányolni, viszonozta az ölelést, sőt tul tett Janó szentimentalizmusán, a mennyiben annak széles szájára, meglehetős nagy zajjal egy csókot nyomott.

Ilyen körülmények között persze hamar elfeledte Janó a szenvedéseket, melyek életét elkeseritették, de elfeledte azt is, hogy ő most tulajdonképen reggelizni akart. Szerencsére azonban, a sors nem hagyja el embereit és igy volt ez a mi Janónkkal is; a sors gondoskodott róla, hogy mielőbb rántott leveséhez jusson. Ugyanis a nagyságos asszony lépett a konyhába s beléptével megzavarta a szerelmes párt ábrándozásában. Örzse tolta a szelet maga előtt, Janó pedig tisztelettelteljesen vette le kalapját és tőle telhető udvariassággal rebegte:

— Kivánom jó reggel, nagyságos asszony!

— No Janó hát megjöttél?

— Meg kérem áláson.

— Hideg van nagyon?

— Bizon hideg, majd á fülem lefagyta.

— Hát csak melegedjél meg, azután reggelizzél. Örzse már elkészitette levesedet, lám, hogy gondolkodik rólad.

— Jó lány, jó lány, kérem szépen.

Mikor urnője eltávozott, Janó odalépett a tüzhelyhez s leemelt róla egy kis vaslábast. Mielőtt elköltéséhez fogott volna, áhitattal vetett magára keresztet, és nagyot sóhajtott.

Azután előkeresett egy kanalat és felkavarta vele levesét,

az igazi tudományosság vallásosságra vezet. Főmagasságodra e tekintetben a legnagyobbak mértékét alkalmazhatni és igy Eminenciádban a nagy tudóst ünnepeltük, ki a jelenkor szellemóriásai közül, tudományos vallásosságával és vallásos tudományosságával libanoni cedrusként kiemelkedik.

A vallás földi és földöntuli boldogságunk forrása. Meg van irva, hogy az Isten félelme a bölcseség, a boldogság kezdete. A sokaság szerencsét és boldogságot hajhász az életben, de vajmi kevesen érik azt el, mert tévutakon járva, lidércfényt követve a vagyonban, kéjben és dicsőségben keresik azt a boldogságot, melyet egyedül a vallásosság adhat. Főmagasságodban vallásunk fenkölt bajnokát, előharcosát üdvözöljük, ki dicső életével a bölcsesség kövének kápráztató fénysugarait árasztja szét maga körül.

A ker. szeretet legszebb eredménye a jótékonyság; az ókor művelt pogánysága e nagyszerű erényt nem ismerte. A jótékonyság forrása a ker. szeretet. Szeretet jótékonyság nélkül festett tüz, melynek lángjainál még senki sem melegedett fel. Főmagasságod minden személyes érdek nélkül keresztény szeretetből hazafias lelkesedésből fejedelmileg gondoskodott városunk nőneveléséről. Mi Eminenciádban fejedelmi bőkezűségű jóltevőnket ünnepeljük. Fény nevére! áldás életére! ezt kiáltja minden hü ajak!

Valamint az imént felhangzott zene és ének különböző hangjai a legszebb harmoniába frigyesülnek, ugy városunk különböző rendű és rangu, különböző vallásu és nemzetiségű lakosai, áthatva Eminentiád magasztos erényeitől, nagyszerű érdemeitől egy szivvel egy lélekkel a gondolható legteljesebb harmoniában az kiáltjuk: Haynald Lajos biboros érseket, a nagy honfiut, a magyarok Istene sokáig éltesse! Éljen!

A beszéd végeztével a közönség szünni nem akaró éljenzésben tört ki, mely beszédet Ö Eminenciája is többször az „igaz“ tetszésnyilatkozattal szakitott meg.

A biboros-érsek igazi szónoki ihlettel mondott szavait visszaadni nem tudjuk, csak körülbelül fogjuk értelmét tolmácsolni.

„Köszöni — ugy mond — e város polgárainak érdemetlen főpásztora iránt tanusitott figyelmét és kegyeletét. Az általa régen ismert s régen szeretett szónok (dr Margalits) kissé elhibázta a dolgot, a hol őt szólitá „kegyelmes ur“-nak; mert ő nem „kegyelmes ur,“ hanem e város közönsége az ő kegyelmes urai s asszonyai, a kiknek lelki üdvösségeert szolgálni van hivatva s a kik érdemetlen főpásztorukat olyan megható fény s pompával tisztelik meg. Idejövetelének czélja a város nagylelkű adományából felépitett zárdát felszentelni. Betegségei alatt, midőn pár év előtt üdülést ment keresni a pyrenei hegyek közé, nem találhatta meg az orvosságot, és elzarándokolt a lourdesi szent szüzhöz.

És ott ha teste nem is, de lelke megnyugvásra talált. Ekkor azt kérdezték tőle, hogy miként fogja meghálálni a szent szüznek reá árasztott malasztját. — Azt felelte, hogy felépiti itt a magyar hazában is a mi szent Szüz Anya Máriánk oltárát, s igy fogamzott meg agyában a zombori nőzárda, melyre 50000 frtot adományzott.

E zárda gondoskodik a jövö leány nemzedék lelki müveltsége s vallásosságáról. Itt a kisdedek gondos óvásban fognak részesülni s a fölnöttebb leánykák a tudomány elemeibe fognak bevezettotni. Ezzel hát czélja egy részét elérte. — De hálája egy nagy részét azzal akarja leróni, hogy azoknak, a kiktől a sors a legdrágábbbat rabolta, az apát az anyát a kik a sors viharainak vannak kitéve, — azok számára menhelyet emel. Ö egy Zomborban létesitendő árva-menház megalapitására ezennel 80,000 forintot ajánl föl.

Az esteli harangszó szakitá félbe a főpásztor szavait, melyek a közönség szünni nem akaró üdvriadala közepett, áldást könyörögtek le az ég urától e város minden egyes polgárára, minden polgár családjára.

A dalárda ismét rázenditett és ennek végeztével Ö Eminenciája az apostoli királyt, ennek kormányzása alatt álló nemzetet éltette. Mire az egybegyült közönség és a menet eloszlott.

* * *

A kisasszonynapi ünnepélyességek.

Az istentisztelet.

Reggel Ö Eminenciája teljes diszben, fényes segédlettel vonult be a templomba csendes misére, melyet a dalárda kiváló művészi precisitással énekelt.

Az oltárnál Haynald Lajos biborosérsek oldalán Majorossy József püspök foglalt helyet; segédkeztek Oltványi Pál, csanádmegyei kamarás prépost, Berényi Dániel bajai apátplébános, Paresetich József helybeli, Odry Lajos putnoki káplánok, Fejér Gyula apát, dr. Povischil Richárd udvari pap stben.

Ezután Fejér Gyula apát szent beszédet tartott; mely ugy részeiben mint egészében szép beszéd volt s „Keressétek először az isten országát és az ő igazságát, a többi a mire szükségtek van, hozzá adatik nektek“ (Mát. 6. 33.) idézetet fejtegette. Végén különösen kiemelve e város nemes kath. közönséget mely saját kezdeményezéséből kivánta leányiskolait az apácák kezére bizni. Utána Ö Eminentiája lépett a szószékre nagyhatásu beszédet tartva a bérmálás szentségéről és a hazaszeretetről. Ezutan a bérmálás szentségét szolgáltatta ki több mint 2000 fiut s ugyanannyi leányt bérmált meg. Innen $^3/_4$1 órakor a zárdába ment azt felszentelendő, Ennek végeztével a paplakba vonult hol a diszebéd tartatott meg, melyre 52-ten voltak hivatalosak A délután folyamában Ö Eminentiája több helyen látogatást tett; nevevetesen Sándor Béla föispánnál Széchényi József trvszéki elnöknél, Szemző Gyulánál, Barthal József takarékpénztári igazgatónál, Chwalla ezredesnél, Esztergamiéknél, Czirfusz Ferencz kir tanfelügyelőnél, evvel az ünnepélyességek be lőnek fejezve.

Az elindulás szept. 9-én.

Pénteken 9-én reggel 8 órakor indult el Ö Eminentiája Gombosou át Bácsba. A kivonulásnál majdnem mindnyájan jelenvoltak azok kik a bevonulásnál kisérték Ö Eminenciáját. Elöl ment Ö Eminentiája, útána Vukicsevits h. polgámester, ezután Fejér Gyula apátplébános fogatán és a többi fogatok. A kivonulás a szt. János utcán, Széchényi köruton s bajai utczán történt. A vonatnál Vukicsevits h. polgármester a város-, és Valter Náncor a r. kath. hitközség nevében vett bucsut s 8 óra 5 perczkor el indult Bácsba, Gombosou át.

Megyei s helyi hirek.

* **Legfelső elismerés.** Ö Felsége, Ast Nándor kuriai birónak saját kérelmére lett nyugdijaztatása alkalmából, az igazságszolgáltatás terén teljesitett buzgó szolgálataiért legfelső elismerését nyilvánitotta.

* **Kinevezések.** Az igazságügyminiszter a zombori törvényszékhez aljegyzővé kinevezte dr. Pilaszanovics Mátyás helybeli járásbirósági joggyakornokot és Ruzován Péter antalfalvi járásbirósági dijnokot a hódsághi járásbirósághoz végrehajtóvá.

* **F. Hegyi Aranka** asszony, a népszinház kedvelt művésznője, Paliceon, hol már két honapja nyaral kedden egészséges leánygyermeket szült. A müvésznő csak október hó vége felé fog ujból fellépni a népszinházban Budapesten.

* **Hymen.** Szabadka Ferencz szóntai tanitó e hó 4-én tartá eljegyzését özv. Riesz Mária ritka szépségü leányával a kedves Ella kisasszonynyal Apatinban.

* **A védelem biztositékai.** F. Jakab és L. Lajos lopás büntette miatt a fehértemplomi trvszék által 1887. május 11-én 2 illetőleg 5 évi fegyházra itéltettek. Ezen ügyben a védelmi jog érdekében a kir. tábla 1887. jul. 26-án 27765. sz. a. következő fontos enuncziácziókat tett: „Tekintve, hogy bünvádi ügyekben a védő nem csupán a vádlottat, hanem annak érdekében a törvényen alapuló jogos s igy a közérdeket is képviseli; tekintve, hogy a védő hivatása nem azonos a magánjogi meghatalmazottával, s igy a védő eljárásának iránya nincsen védencze akaratához kötve; tekintve ezek szerint, hogy a védő bünvádi eljárása egészen önálló hatáskörből foly; tekintve, hogy az állam érdeke nemcsak akkor szenved sérelmet, ha a bünös cselekmény elkövetője büntetlen marad, hanem akkor is, ha a bünösség s büntetés nem a törvény értelmében állapittatik meg; tekintve, hogy a kir. ügyészen felül a védő és a törvények helyes alkalmazásának őre; — tekintve, hegy jelen esetben nem ismerték be az itéletben foglalt büncselekményeket és hogy M. György ügyvédet védőjeiknek vallották, ezzel pedig sem a vádhatározás, sem a végtárgyalást rendelő végzés nem közöltetett, annak sincsen nyoma, hogy az azon tisztet visszautasitotta volna: ezek folytán a védő nélkül tartott végtárgyalás s itélet megsemmisittetik.“

* **Szinészet Zomborban.** Rakodczay Pál szinigazgató társulata okt. 6-án kezdi meg előadásait. A társulat fiatal s jó erőkből van szervezve kiknek névsorát itt adjuk: Nők: Némethi és Mátray Gizella énekesnők. Behuminé, Angyal Ilus, énekesnő naiva, Lang Ilon naiva. Dombayné sentimentalis szinésznő. Szentesy Ilon hősnő. Szöllősy Hermina és Fahérvári Ottóné anya szinésznők. Férfiak: Rakodczay Pál igazgató, főrendező, jellemszinész, Dombay Mihály hősszerelmes, Fehérváry Ottó jellemkomikus (ügyvezető), Andrássy Mihály apa, buffó, Kövi Ede tenorista, Csige Lajos operette — bariton népszinmü énekes, Kovács Sándor bonvivant, szerelmes. 6 kardalnok és 6 kardalosnő. Van a társulatnak zenekara, továbbá ruhatárnoka és 2 diszitője. Előadandó uj szinművek: Szökött asszony (Csiki Gergely) Virágszakadás, Arany lakadalom, Tudtán kivül kém, Sarah grófnő, Chamillac, Klefta, Francillon stb. Uj operettek: Mikadó, Uff király, Fekete domino stb. Továbbá szinre kerülnek még: Julius Caesar, Ember tragoediája, Velenczei kalmár, Sakuntala (Goldmark hires zenéjével). Az első előadás Szigeti „Toldy“ cz. népies szinmüve lesz.

* **Az előmunkálati engedélyek** bejelentése. Valamely község területén kizárólag a helyi belforgalom czéljára létesitendő, ló- vagy géperőre berendezett vasutvonalra nézve az előmunkálati engedély megadása az 1881. s 41. t. c. 7 §-a értelmében a megyei alispánt, vagy a polgármestert illeti meg. A közlekedési miniszter az őt törvényesen megillető ellenőrzési és felügyeleti jog érvényesithetése végett elrendelte, hogy az ily vonalakra adott előmunkálati engedélyeket hozzá 8 nap alatt jelentsék be. A bejelentésben megemlitendő a vonal forgalmi minősége, iránya, végpontjai, az engedélyesek neve és polgári állása. Egyidejüleg figyelmezteti a miniszter a törvényhatóságokat, hogy az alispánt vagy a polgármestert az előmunkálati engedély kiadásának joga csupán ama vonalakra nézve illeti meg, melyek csak egy község területét érintik, s a helyi belforgalom czéljára épülnek. Minden egyéb vasutvonalakra nézve, tehát azokra is, melyek bár csak egy község területére szoritkoznak, de valamely már létező, vagy a kivitel stádiumában levő vasutvonalhoz, állomáshoz vagy vizi uthoz csatlakozással vannak tervezve, az előmunkálati engedélyt csak a közlekedési miniszter adhatja ki.

† **Vettük a következő gyászhirt:** Szomorodott szivvel tudomására adjuk rokonainknak, barátainknak és ismerőseinknek azon szomoru hirt, hogy felejthetetlen nőm, anyánk, gyermekünk, nővérünk és sógornőnk Muzsik szül. Bálits Mária f. hó 8-án éjféli 12 órakor hosszas betegség és a halotti szentségeknek ájtatos felvétele után, életének 35-ik, és boldog házasságának 15-ik évében jobb létre szenderült. A boldogultnak hült tetemei f. hó 10-én d. u. fél 6 órakor tétettek a helybeli sz. Rókus sirkertben örök nyugalomra. Lelke üdveért az engesztelő szent miseáldozat pedig f. hó 13-án reggeli 9 órakor a róm. kath. szentegyházban fog az Urnak bemutattatni. Áldás és béke hamvaira! Zomborban, 1887. évi szeptember hó 9-én. Az elhunytat siratják: Muzsik Antal, férje. Berta, Hermina, Mátyás, gyermekei. Bálits Mátyás, atyja. Bálits szül. Orehoja Anna, anyja. Bálits József, fivére. Bálits férj. Kuzmics Katalin, Bálits férj. Veszelovszky Antonia, Bálits Anna, nővérei. Kuzmics Lajos, Veszelovszky Sándor, sógorok. Bálits szül. Odry Berta sógornő.

* **Köszönet nyilvánitás.** Dr. Donoszlovits Vilmos urnak városunk jeles fiatal orvosának ezennel is köszönetemet nyilvánitom; ki kellemetlen idült fülbajomból, 76 éves öregségem dacára rövid pár nap alatt megszabaditott, s mint teljesen jól halló embert a társadalomnak visszadott. Zomborban, 1887. szeptember 10-én. Huber Ignátz, városi bizottsági tag.

* **Katonai lóvásár.** A cs. kir. hadsereg lószükségleteinek fedezése czéljából f. é. szeptember hó 18-án Szabadkán katonai lóvásár fog tartatni 4-től egész 7 éves korig minden alkalmas ló bevásároltatik; ugyanezen alkalommal nemes származásu 3 éves csikók is vásároltatni fognak, ajánljuk gazdáink figyelmébe.

* **A párbaj-mánia ellen.** Lovagok klubja czimmel olyan egylet van a fővárosban alakulóban, mely a nálunk nagyon is elharapódzott párbaj-mánia ostorozását czélozza. Az egylet már a jövő hó folyamán megtartja alakuló közgyülését, melyen a tisztikar megválasztása után a már kidolgozott alapszabályokat fogják tárgyalni. Egy javaslatot terjesztenek a közgyűlés elé, mely tekintettel arra, hogy számos ficsurat csakis az ugynevezett feltünési viszketeg vezérel akkor, midőn a párviadaloknál mint vivó fél, vagy mint segéd szerepel; s tekintve, hogy ez a feltünési viszketeg gátolja a

---

Megkóstolta, de nem izlett neki, jól megsózta, igy sem volt valami különös, megcsóválta fejét és daczára annak, hogy nagyon szerette Örzsét, nem átallotta megjegyezni:

— Ez az Örzse akárhogy is szeresse engem, még sem főzi jó rántott leves, ha szakácsai, főzi mindig jobb.

De hát azért csak megette; az alja nagyon sürü volt, de Janó azt gondolta: annál táplálóbb. Mikor reggelijét elvégezte szegett magának egy jó nagy darab kenyeret s jó izüt harapdálva belőle, lovai után látott, tele hintette a jászolt zabbal s a kifáradt állatok jóizüen ropogtatták ételüket, Janó pedig megelégedetten heveredett le néhány deszkából álló ágyára, s rágyujtott kurta száru pipájára.

Jó ideig pihenhetett igy, mikor felszólitották, hogy fogjon. Janó gazdája orvos volt s ilyenkor szokott körutjára indulni. A szorgalmas kocsis nem sokára behajtott az eresz alá. De nagyon furcsán érezte magát, a gyomra nem volt helyén, nem jót tett neki a rántott leves s nem állhatta meg, hogy urától egy pohár pálinkát ne kérjen. Az öreg ur jó ember volt s teljesitette a hü szolga kérését, az pedig megitta a pálinkát s elfoglalta helyét a bakon meginditotta a járművet. Büszkén hajtotta végig a lovakat az utczákon s megállott az első ház előtt, melyet ura kijelölt.

A doktor bement a házba s nagyon sokáig maradt. Janó pedig kezdte magát furcsán érezni, miatta a gyomrát vaskapcsokkal szoritották volna össze. Beburkolódzott subájába, de hasztalan, a görcsök mind jobban erőt vettek rajta. Gondolta talán jó lesz egy ital fris viz; kioldotta az istrángot, a gyeplőt pedig hozzá kötötte az e czélra készitett gamóra s bement az udvarba.

Az udvar közepén ágaskodott a kutgém s Janó felhuzta a vödröt, hogy fris vizével égő fájdalmát csillapitsa, de már ekkor nem birt magával, a vödör kiesett kezéből és vissza zuhant a kutba, ő pedig fájdalmas kiáltással terült el a földön.

A házbeliek ijedten rohantak elő, Janó pedig kétségbeesetten kiabálta:

— Jaj istenem meghalom, az Örzse megmérgezte engem.

Az orvos megtapogatta Janót, bevitette a konyhába, a szegény ember borzasztóan nézett ki, roppant fájdalmai lehettek, mert folytonosan kiabált, jajgatott és átkozta Örzsét.

A doktor megirta receptjét s nem sokára elhozták a gyógyszert a patikából. Beadtak neki egy két kanállal és Janó kezdte magát jobban érezni. Mikor egészen magához jött, az orvos egyre kikérdezte, hogy a botegség okát megállapitsa.

— Mit ettél ma reggel?

— Hát rántott levest kérem alásan. Az Örzse főzte és bizomosan mirget beletette. Mindjárt ireztem, hogy rossz, de nem hittem volna, hogy az a lány olyan lelkü legyen — és itt sirva fakadt — s in hogy neki hittem! Soha se hiszem többet lánynak nagyságos uram, soha bizom.

És ezt a meggyőződésnek oly szilárd hangján mondta, hogy a körülállók szentül meg voltak győződve szavának valóságáról.

— De talán még sem olyan nagyon rossz az a leány Janó, nem ettél még mást is a mi a gyomrodat elronthatta? gondolkodjál csak.

— Nem én kirem alásan, semmit a világon nem ettem csak az az istentelen rántott leves. Bár az se ettem volna. Óh Örzse, Örzse: miért is én téged ugy szeretem?

És a szegény fiu arczán ott honolt a bús csalódás fájdalma. Lassanként magához tért és annyira volt, hogy haza hajthatta a kocsit.

Feltápászkodott a bakra s meginditotta járművét. Busan hajtott be a kapun s kocsiját a szin alá terelve leült a konyha egyik zugába s teljesen átadta magát szerelmi bánatának. Nem bántotta őt most a betegség, csak az Örzse hütlensége.

Kérdőre vették a leányt, ez elrémült halva a rettenetes vádat, melyet Janó ellene emelt s keservesen sirni kezdett. Hálátlannak nevezte őt s átkokkal halmozta el. Ott hagyta munkáját s rohant a konyhába, hogy a hütlennek saját szájából hallhassa vádját.

A nagyságos ur, a nagyságos asszony, a kisasszonyok mind előjöttek, hogy a hallatlan eseménynek tanui legyenek.

Örzse sértett önérzettel vonta kérdőre Janót, nyelve ugy járt mint a pergő rokka és bebizonyitotta, hogy a beszélés művészetében nem kevésbé jártas, mint a rántott leves főzésben.

— Te haszontalan pernahajder, te akasztófa virága! te mersz rólam olyat mondani, te a kit jobban szerettem, mint magát a nagyságos asszonyt (csókolom a kezét). Én akartalak megmérgezni? Óh hogy huljon ki a két szemed és a czifrábnál czifrább átkok döltek egymás után szájából, mig végre ura megsokalta a dolgot és elnémitotta őt. Janó pedig félrehuzta magát majd a zugban és moczczani sem mert.

— Honnan vetted te azt a levest Janó! kérdi a nagyságos asszony.

— Hát instállom, ott volt a sparherton.

— Te főzted Örzse?

— Igaz is kérem alásan és pedig milyen jó volt, megehette volna azt akár a nagyságos is, hogy meg ne sértsem, csókolom a kezét.

— Talán nagyon zsiros volt és elcsapta a hasadat?

— Nem volt biz abba semmi zsir kérem alásan hanem olyan volt, a milyent még soha életemben sem ettem, az alja sürü, abban volt a méreg, én meg bolond felkerestem. És olyan siralmas arczot vágott hozzá hogy a körüllevők hahotára fakadtak.

Az egyik kisasszony oda ment a tüzhelyhez és kinyitá annak kürtőjét. Egy sejtelem szállta meg és nem csalódott. Diadalmasan vett ki belőle egy lábast és csodálkozva kiáltott fel:

— De hiszen itt van a rántott leves!

Mindnyájan bámulva tekintettek a felfedezőre.

— Hát akkor mit ettél meg Janó? kérdé az orvos.

Örzsének egy gondolat villant meg agyában.

— Óh te szamár! megetted a lugot.

Bármily tragikus volt is a helyzet, az egész csoport harsány kaczagásba tört ki. Janó pedig csodálkozva nézett rájuk s megértve a helyzet komolyságát, bünbánólag kért bocsánatot Örzsétől, a mi egy jó adag megleczkéztetés után természetesen meg is adatott, s a szerencsétlen ember Örzse izmos karjaiban pihente ki a nap kalandos élményeit, megfogadva, hogy ezentul, ha reggelizni akar, mindig megkérdezi ideálját, vajjon rántott leves vagy lug van-e a lábosban.

---

leggyakrabban a segédeket is abban, hogy a lovaglas ügyet békés módon elintézzék; küldöttséget kértek meneszteni a fővárosi napi lapok szerkesztőségeihez annak kiszközlése iránt, hogy 1. a napilapok ne adjanak helyet olyan nyilatkozatoknak, a melyek egyesek becsületét sértik, magánosokat egyszerűen a közmegvetésnek dobnak oda és oly czélból irattak, hogy a sértett lovaglas elégtételt kérjen: 2. ne adjanak hirt olyan párbajokról, a melyet komoly ok nélkül, csakis az ugynevezett krákélereskedésből kifolyolag mentek végbe; 3.hogy ha a napilapok ilyen pábajokról adnak is tudósitást, sujtsák le szigoru birálatokkal a párbaj-mániát terjesztőket és állitsák azokat olyan nevtséges szinben a nagy közönség elé, amint azt csakugyan megérdemlik: végül 4. hogy a lapok a lovagok klubjának üléseiről lehetőleg bő tudósitást közöljenek. Az alakulandó egylet élén — tekintélyes és ismert nevü egyének fognak állani. Jó volna a vidéken is utánozni.

* **Párbajozó polgármester.** Megemlékeztünk arról lapunk m. számában, hogy Mamuzsich Lázár szabadkai polgármester ellen párbajvétség miatt pör van folyamatban. Az ügyben e hó 7-én tartották meg a végtárgyalást Szabadkán, malyről lapunknak a következőket irják: A Mamuzsich Lázár polgármester és Gálfi György szabadkai gyógyszerész között mult év jun. 13-án végbe ment párbaj keletkerésére — mint lapunkban annak idején közöltük — az illetők közt taval a szabadkai tisztviselők paliesi majálisán lejátszódott jelenet adott okot, melyben, poharazás közt, egymást kölcsönösen sértő kifejeoésekkel illették, s a neki bőszült Mamuzsich a békésebb magatartásu Gálfit boros palaczkokkal megdobálta. — A törvényszék a következőleg alakult meg: Elnök Péchy Aurél, birák Török Zsigmond és Schillmg Kálmán. — Védők Mamuzsich Lázár részéről dr. Szilasi Fülöp. Gálfi György részéről Buchwald Lázár. Vádlottak beismerték tettűket. A segédekkint szerepelt négy tanu vallomása a párbaj lefolyására és a megállapitott feltételekre nézve, egyező volt. Ezek szerint a kihivó fél Mamuzsich volt. Feltételek 25 lépés távolság, 5 lépés avance és 30 másodperczen belül lövés. A kibékités nem sikerülvén, felek kiálltak. Mamuzsich 3 lépést téve 16 másodperczen belül lőtt. Gálfi azonban a 30 másodpercz letelte után lövés nélkül lecresztette pisztolyát. A párbaj keletkezési okait azonban tanuk csak hallomásból ismerték, kivévén Macskovics Titusz városi főmérnököt, ki jelen lévén akkor Palieson, Gálfit tüntette fel az inzultus kezdőjeül. Gálfi valótlannak és el nem fogadhatónak mondotta Macskovics vallomásait. Viszontszolgálatot lát benne a polgármester számára, kinek protekcziója folytán diploma nélkül, főmérnöknek kinevezték s ugyancsak a polgármester elnézése következtében diplomáját s kitűzött év leteltével sem kérték be. Erre a tanukat megeskették. Délután a vád- és védbeszédek tartattak meg. Szilasi, védenceze érdekében a bortól felhevült állapot mellett, enyhitő eredménynek főkép azt hangsulyozta, hogy habár a párbaj tiltott eselekmény, egy polgármester, a város első hivatalnoka, ily nyilvános sértésért okvetlen a lovagias elégtételre van utalva, hogy a közvélemény sulyos itéletét elkerülje. Buchwald Gálfinak azt a magatartását, hogy a kitűzött 30 másodperczen belül nem lőtt, holott, mint ismert czéllövő, ez idő alatt tizszer is löhetett volna. párbajtól való elállásnak veszi s a btk. 206. §-a alapján, mint ilyent kéri felmenteni. Erre a törvényszék rövid tanácskozás után kihirdette az itéletet, mely szerint vádlottakat a btk. 296. §-a alapján a 91. §. alkalmazásával egy-egy napi államfogházra itéli. Vádlottak megnyugodtak, a védők fellebbeztek.

* **A szerb „Maticza“** évi közgyűlése. A szerb „Maticza“ e hó 5-én tartá Ujvidéken közgyűlését. Most választotta meg 6 évre a tisztikart. Az eddigi elnök Natosevics György a közelmult hónapokban elhunyt, igy tehát gondoskodni kellett ujról. A furfangosabbak azt akarták, hogy Dimitrievics Milos országos képviselő emeltessék e tisztségre, ő kormánypárti, tehát onnan felülről nem lehetne kifogásolható, e mellett, ha nem is ultra, de elég telivér szerb. Különösen a pátriárka ellen a legmérgesebb oppozicióit fejtette ki. De névrekona Dimitrievics Misa nagy izgatást fejtett ki ellene, Milos urat kétszinűnek jellemezvén. Ekkép az ő jelöltségét elejtették és megegyeztek egy férfiuban, kit mindig előszoktak rántani, hol nemzeti ügyről van szó. Ez Sztanojevics Lázó dr., a ki a mellett, hogy mindig az omladinistákkal tartott és tett mindent a mit az ultrák nemzetségük javára jónak véltek: mindig sokkal óvatosabb volt, semhogy zajt ütött volna. Ezt már csak azért sem teszi, mert sima modoru s mogorva zárkozott jellemű ember. Ez a Sztanojevics Lázó orvos, a hitközség, a szini egyesület s az olvasókör elnöke Ujvidéken is. Alelnök Dagazovics Szávó lett, egy gazdag volt kereskedő, ki 60,000 frtját a Maticzának hagyta, csak kamatjait élvezi holta napjáig. Hadzsis Antal megmaradt titkárnak. Ezek egyhangu választások voltak, csak a zsiros falatnál az ügyészségnél volt pártoskodás. Vucsetits Illés dr.-t a kongresszus világi elnökét, akarták az ügyészség terheitől megmenteni, s ha a vidék idején össze nem doboltatik, a helybeliek Sztrarimirovics Vládát meg is választják. Igy azonban sikerült mégis 39 szavazattöbbséggel Vucseticset, Polit emberét, megválasztani. Hogy a bosereglettek ne unják magukat, volt egy csinos botrány is, mely igen jellemzi az egyesület kebelében iránt unk uralkodó hangulatot. Egy szegény, de kitűnően tanuló fiut mellőztek a stipendium-osztogatás körül, állitólag azért, mert az anyja magyar. Ezt az igazságtalan és magyarellenes dolgot Rajin Lázó, volt határőrségi cs. kir. kapitány a hatóságoknak feljelentette, vádolván a Maticzát ultra-politikai szinezettel. E feljelentés miatt a Maticzának sok baja volt. Ezt a körülményt a titkár jónak látta felhozni az évi jelentésben, olyan aposztrofálással, hogy a vádaskodó a szerbeknek saját vérükből való vér volt. Erre felugrott Gyorgyevics rumai polgármester s igy kiálta: Ki lehet az az elfajult szerb? Rajin kapitány épen háta mögött ült Gyorgyevicsnek, felugrik ő is az ülő helyéből, nagyot üt Gyorgyevics vállára, s harsogó hangon igy kiált: Én vagyok! Erre leirhatatlan zaj, össze-vissza való kiabálás és lábbal való dodogás következett. „Ki vele a vér tagadó áruló!“ Ezt orditozták. Még a higgadt elnököt, Sztanojevicset s Vucsetics ügyészt is magával ragadta a vad áramlat, ők is azt kiabálták, „pereat“ és „kivele!“ De Rajin nem az az ember, a ki egykönnyen megijed. Összefonta mellén karjait s gunyos mosolylyal nézte a dühöngőket. Kijelenté, hogy egy tappodtat se mozdul; hozzá nyulni pedig senki se mert. Föl kellett függeszteni az ülést s Rajint csak ugy tudták eltávolitani, hogy azt tanácsolta neki valaki, ha sértve érzi magát, menjen, keressen segédeket és provokálja Gyorgyevics polgármestert. A kik ismerik, azt mondják, meg is fogja tenni. (B.—H.)

* **Oblát Károly** könyvnyomdatulajdonos Zomborban kiadja, Krausz B. **„Szülőföldisme“** első oktatás a földrajzban, Bács-Bodrogh megye leirásával a népiskolák III. osztálya számára szerkesztett tankönyvét. A kiadó minden négy példányra egy ingyen példányt ad a tanitóknak és ezen kivül még 15% árleengedésben is részesiti a tanitókat, 15 példánytól csak 2 frt 55 krt számit, mig egyes példány ára 25 kr. A közeledő iskolai évre való tekintettel folhivjuk a tanitók figyelmét ez előnyös ajánlatra.

* **Érdeklődők figyelmébe ajánljuk, hogy a Zomborban régi jó hirnévnek örvendő Juhász-féle koresma bérbeadó. Bővebb értesitést ad a tulajdonos Juhász Mihály Zomborban.**

Törvényszéki csarnok.

Okrajnov Lázár bünügye.

A lapunk mult számában jelzett gyujtogatási bünügyben a folytatólagos végtárgyalás f. hó 10 én tartatott meg a zombori kir. törvényszék nagy végtárgyaló termében.

A f. hó 7-én tartott végtárgyalás alkalmával kihallgattattak a tanuk, kik közül Zárits Vasza s Gain Misa azt vallották, hogy a vádlott előttük mintegy két hóval a tüzvész előtt, fenyegetőleg odanyilatkozott Leopold Martinról, hogy vagy megöli, vagy fölgyujtja. — Egyébiránt kiderült az is, hogy Okrajnov Lázárnak semmi oka se volt haragot táplálni Leopoldra, mert nem is az ő szolgálatában állott, hanem atyja volt a káros fizetett szolgája, a vádlott pedig atyjánál bojtárkodott. A visszatartott 2 frt 80 kr se lett volna a vádlotté, hanem atyjáé.

A vádlott atyja elhagyván Leopold szolgálatát Friedmann Miklóshoz állott be, kinek juhait őrizte a „kalandos“ nevű réten. A vádlott azt állitja, hogy a tüzvész idején Vanyur Mihály és Jezdimirovits Miklós juhászok társaságában együtt jött haza a „kalandos“-ból, ellenben ezek határozottan emlékeznek, hogy a vádlott két nappal előbb, vagyis április 20-án, szerdai napon távozott. Zárits Anna a tüzvész szinhelyéhez közellakó asszony azt vallja, hogy a tüzet hajnali 2 órakor vette észre. Elmondja azt is, hogy kis 12 éves fiacskája este atyjától haza térve, rögtön lefekűdt volna, s mikor a tüzre fölriadt, sirni kezdett. Vádlott makacsul tagad mindent, s megmarad vallomása mellett.

Dr. Hável József trvszéki orvos odanyilatkozik, hogy a vádlott elmebeli állapota teljesen kifogástalan, s hogy sem testi, sem szellemi fogyatkozást — kivéve kissé visszamaradt testi fejlődését, — rajta nem észlelt. Következtek a plaidoyer-k.

Dr. Millassevits Sándor kir. alügyész beigazolva látja a vádlott bünösségét abból kifolyólag, hogy ő két kifogástalan tanu vallomása szerint odanyilatkozott a tüz kiütése előtt, hogy Leopold Martint vagy leszurja vagy felgyujtja. De beigazolja bünösségét az is, hogy április hó 20-án elhagyta a rétet, s két napon át otthon tartózkodott, holott ő úgy a fenyegetést, mint azt is tagadja, hogy 20-án ment volna el, de azt akarja elhitetni, hogy bojtártársaival együtt április 22-én pénteken jött volna haza Bresztovászra

Kéri őt a btk, 422. §-ának 2. pontja alapján 5—10 évig terjedhető fegyházzal büntetni s a kár megfizetésében is elmarasztalni.

Ezután védő emelt szót, beszédét itt adjuk szószerinti terjedelmében.

Dr. Molnár Gyula védbeszéde.

— Gyujtogatással vádolt Okrajnov Lázár bünügyében. —

Nagyságos Elnök ur!

Tekintetes kir. Törvényszék!

Megkövetem szépen a tekintetes vádhatóságot, legyen oly kegyes s különböztesse meg a gyanut a bizonyitéktól. Az előbbi alkalmas ugyan arra, hogy egészen individualis hitet teremtsen meg az ember lelkében valamely tény fonforgására nézve, — az utóbbi ellenben a hitet a meggyőződés absolut magaslatára emeli. A tettes vádhatóság azonban e két fogalmat összezavarta, s meggyőződésről beszél ott, a hol voltaképen csak individualis hitről lehet szó, mely nem bizonyitékokon, hanem puszta gyanún épült föl.

És a mint semmi kifogásom nem lehet az ellen, hogy az általam igen tisztelt vádhatóság Okrajnov Lázárról azt a relativ hitet táplálja, miszerint a f. é. április hó 22-én támadt s Leopold Martint megkárosító gyujtogatás tettese, — annyira jogom van e helyt tiltakozni az ellen, hogy absolut bizonyossággal mutasson rá, mint gyujtogatóra, s követelje megbüntetését.

Jogomban, sőt köteleségemben áll felhivni nagybecsü figyelmét a gyanu s bizonyiték közti különbségre s az igazság nevében arra figyelmeztetni, hogy itt bizonyitékokról nem szólhat, hanem csupán gyanuról.

Már most, hogy mit tartsunk az ő gyanuja felől, alapos-e az, vagy se, e fölött vele nem vitázom. Ellentétbe jönnénk bizonyára; mert szerintem a gyanu soha se alapos, ha azt bizonyitékok nem támogatják, ellenben az ő vádja hangosan bizonyitja, hogy véleménye szerint a gyanu már magában véve is alapos.

Közbül áll a tekintetes kir. törvényszék, melynek bölcsessége van hivatva igazságszeretettel eldönteni, hogy kettőnk közül kinek van igaza, kimondani védenczem fejére az itéletet, mely őt vagy lesujtja, vagy fölmenti.

A lesujtó itéletet vajjon mi fogja indokolhatni?

Mondhatja-e a tekintetes kir. törvényszék:

„Okrajnov Lázár te vagy a gyujtogató! Reád vallottak a tanuk. Látták, a mint üszköt dobtál a gyulékony szalmakazalba. Látták, a mint sebtiben elosontál onnan, s bizonyitja bünösségedet lelki állapotod zaklatott volta!“

Bizonyára nem!

Hanem igenis mondhatja ezt:

„Okrajnov Lázár, te gyanus vagy; mert két tanu azt vallja, hogy megfenyegetted azzal gazdádat, a mi bekövetkezett.“

Gyanus vagy, mert nem tudod kimutatni alibidet. Gyanus vagy, mert kivűled nincs más gyanus ember. De mert tagadásban vagy, mert nincs a ki látta volna, midőn a gyujtogatást elkövetted, s mert a puszta fenyegetés nem bizonyit mást, mint szándékot, mely támad s tűnik egyaránt a szenvedély hevében, továbbá mert a trágyával vegyes szalmakazal a nap hevében párolgásnak indulhatott s a benne kifejlődött gázok önkényt is előidézhették a kigyulást, mert az alibi kimutatása száz esetben sikerül egyszer, s végül mert előleted sokkal tisztább, hogysem ily sulyos bün elkövetésére abból kifolyólag képesnek tarthatnának, — ezeknél fogva föl vagy mentve, — mehetsz!“

Ime a két itélet közti különbség. Mily bőséges indokokra lelünk az egyiknél, s mily erőtlen s laza indokok merithetők a másikból!

Egyébiránt számoljunk le a tisztelt vádhatóság egyedüli fegyverével, — a gyanuval.

É szerint Okrajnov Lázár követte volna el a gyujtogatást, mert fenyegette azzal gazdáját.

Én pedig megfordítom a dolgot s azt mondom, hogy nem szokása a bünnek előre jelezni a bünös szándékot. Ha Okrajnov Lázár föl akarta gyujtani Leopold Martin szalmáját, akkor e szándékát saját jól felfogott érdekéből elhallgatta volna.

A minthogy bizonyos, hogy ez esetben még csak gyanu se nehezednék reá.

Ellenben ő fenyegetőzött, — mert nem akarta beváltani fenyegetését, hanem csak ijeszteni akart.

Ha minden fenyegetés beváltatnék, — akkor az emberiség nem állana másokból, mint csupa vádlottakból. Minden ember kiejthetett életében egy fenyegető szót a nélkül, hogy azt beváltani csak szándékolta volna. De ha a véletlen összejátszik, s mialatt X. fenyeget, Y. véghez viszi azt, — akkor rendszerint beletévedünk a gyanu labyrinthusába s az emberi elme nagyon szereti a kinálkozó megoldást megragadni.

De mondhatná a tisztelt vádhatóság: „miért tagadja azt Okrajnov Lázár, hogy fenyegetőzött, s miért akarja alibijét minden áron igazolni?“

A mire én azt felelem: „Okrajnov Lázár a gyujtogatás vádjának sulya alatt, az ő egyszerű parasztesztével ugy gondolkozott, hogy ha beismeri a fenyegetést, s beismeri azt, hogy április 20-án szerdán hagyta el a „kalandost“, két nappal előbb mint Vanyur Mihály s Jezdimirovits Miklós, — akkor a gyanut ő maga erősiti meg, akkor többé nem lesz képes ártatlanságát bizonyitani. Parasztésszel a menekülés szalmaszálába kapaszkodott, hazudott, nem tudván, hogy hazugságával éppen ellenkezőleg hat a birákra — t. i. védelem helyett megerősiti a vádat.

És ha Okrajnov Lázárnak oka lett volna bosszut forralni Leopold Martinra, ha a tüz nem két hónappal hanem két nappal a fenyegetés után következett volna be, ha Okrajnov Lázár, — miután Zárits Vasza s Gain Misa előtt fenyegetőzött később két hó alatt ismét fenyegetőzött volna, akkor én is elhinném, hogy a gyujtogatást ő követte el. De nem igy áll a dolog.

Okrajnov Lázárnak éppen semmi oka sem volt Leopold Mártinra haragot viselni. Nem állott vele semmiféle viszonyban. Atyjánál szolgált, a ki hét évig hűséges szolgája volt Leopoldnak. Ha valaki haragudhatott Leopoldra az elszámolásnál fölmerült néhány forintnyi differenczia miatt, ugy az a vádlott atyja lehetett volna, a kiről azonban jelen bünperben még csak alig történik említés. És én valóban nem is tudom, miért nem terheli őt is a gyanu, hogy a gyujtogatást elkövette. Hiszen ő károsodott, fia nem, s az sem lehetetlen, hogy a fiu oktalan fenyegetését az apa hajtotta végre.

De tegyük föl, hogy Okrajnov Lázár az apjával elkövetett méltatlanságért csakugyan haragudott Leopoldra. Két kifogástalan tanu állitja, hogy a fiu fenyegetőzött. Tegyük föl, hogy az igaz. Az ilyen harag, ha valóban nagy s intensiv, nem vár két hónapig a bosszuval, hanem legott keresi s a kielégitést. Ime azonban itt az történt volna, hogy Okrajnov Lázár, aki a „kalandosból“ nem egyszer, de többször is hazament, s nem egyszer, de többször is elhaladhatott a Leopold Martin szalma-kazla mellett, addig mig a harag élénk érzete hevitheté bosszuvágyát, — nem tett semmit, hanem csak két hó elmultával, midőn már a legnagyobb harag is kissé megenyhülhet, az ő csekély fellobbanása teljesen elenyészhetett, akkor gyujtotta volna föl Leopold szalmáját. Ez psychologice képtelenség.

Én tehát indokul a gyujtogatásra Okrajnov Lázárnak Leopold Mártin ellen táplált haragját, s tett fenyegetését el nem fogadhatom, még pedig annál kevésbé, mert Vanyur Mihály tanu ugyan szintén hallotta a fiu panaszát Leopold ellen, de tőle fenyegetést nem hallott.

Ha pedig Okrajnov Lázár elég oktalan volt éppen Leopold cselédei előtt fenyegetőzni, akkor annyival inkább lett volna bátorsága egészen idegen emberek előtt tenni ezt.

Csekélyke lévén a harag, két hó mulván el a fenyegetés után, föl nem tehetem Okrajnov Lázárról, hogy oly sulyos bünténytől követhetett el.

A reá nehezedő gyanunak e részét tehát tiszta lelkiismerettel háritom el fejéről.

Hátra volna a gyanu másik részét gyengiteni meg.

Ez sem nehéz foladat.

Vanyur Mihály és Jezdimirovits Miklós tanuk azt állitják hit alatt, hogy Okrajnov Lázár április hó 20-án szerdai napon hagyta el a „kalandos“ nevű rétet, mig Zárits Anna hit alatt vallja, hogy a tüz pénteken este ütött ki.

Én itt is a tanuk vallomására épitem okoskodásomat, s ezek szerint folteszem, hogy Okrajnov Lázár szerdán hagyta el a „kalandost,“ s Bresztovászra ment. Ha ő követte volna el a gyujtogatást, akkor neki a Leopold Mártin szalmakazla melletti uton kellett haladnia, s a tények szerint elhaladt volna szerdán a nélkül, hogy a gyujtogatást elkövette volna.

Okrajnov Lázár e szerint akkor, midőn a szalmakazal mellett elhaladt — a gyujtást el nem követte. Közbe esett még két nap, t. i. csütörtök és péntek.

A vádhatóság fölteszi bizonyára Okrajnov Lázárról, hogy e két napon át, vagy a második nap estéjén ott ólálkodhatott a vádlott Leopold szalmakazla mellett, s ámbár Zárits Anna ablaka egyenesen a szalmakazalra nézett, mégis sikerült neki látatlanul a bünténytől elkövetni. — Mily nehézkes megmagyarázása ez az állitólagos gyujtogatásnak. E helyett sokkal közelebb áll a föltevés, hogy ha Okrajnov Lázár már szerdán haza ment, de a tüz csak pénteken este ütött ki, akkor talán azok okták a tüzvészt, akik pénteken haladtak el a szalmakazal mellett.

Talán éppen a tanuk egyike, talán Zárits Anna kis fia, talán egy harmadik. Nem látom be, hogy mért kelljen gyanu okul venni föl azt, hogy Okrajnov, a ki szerdán már Bresztovászon volt, előbb követhette el a gyujtogatást, mint mindazok a kik pénteken e szalmakazal közelében voltak?

Még inkább föltehető lenne a vádlottról e bűntény elkövetése akkor, ha ő is pénteken haladt volna el a szalmakazal mellett — mint ahogy ő állitja — de a tanuk megczáfolják, mint hogy 2 nappal előbb érinthette azt.

Mindezek fölött nem szabad figyelmünkön kivül hagyni a véletlent sem.

Egy szalmakazal mellett elhaladó vándor-legény, mezőről hazatérő napszámos, juhász, vagy gyermek elejthetett egy égő gyufát, vagy taplót, s a nyári hőségben kiszáradt szalmaszál gyorsan fölkapva a szilánkot a szalma-kazalnak vitte. Ebben sincs lehetetlenség.

Történtek arra is esetek, hogy a kipárolgás következtében önmagától is kigyulladt a trágyával vegyes szalmakazal. Azt mondják, hogy éjjel ütött ki a tüz. Én azt meghiszem, hogy éjjel. De belül, a trágyával vegyes szalmakazal közepén már nappal vehette kezdetét a tüz, csak éjjel tört ki a fölszinre.

Ezt a föltevést legkevésbé akarják valószinűnek tartani, pedig már száz hasonló esetet hallottam.

Az éjjel mutatkozó lidércz-tüz sem egyéb, mint a trágyadús talajban kifejlődött gyulékony gázok fellángolása.

Arra mindenki emlékszik, hogy valahányszor trágyával vegyes szalmakazalt szétbontanak, belül valóságos hő-párák törnek föl, s oly melegség érezhető, mint tüz közelében.

Nincs kizárva a lehetőség hogy Leopold Márton szalma-kazala vagy trágyadombja önmagától gyuladt ki.

De ha ezt s a véletlen minden esélyeit is kizárjuk e tüzeset létrejötténél, okszerü összefüggést a vádlottnak szerdán való hazatérte s a péntek esti tüz között nem lelünk.

Kivéve azt, a mi a vádhatóságot jelen bünügyben sarkalni látszik, — a ragadós gyanu, mely egyszer megerősödve, most már minden jelentéktelen tényben ujabb tápot lel.

Csakhogy e helyt, hol nem előitéletek, nem gyarló egyéni nézetek követelnek tért, — hanem a bizonyitékok okszerü lánczolatából merittetik az igazság, — itt nem fogják átugrani azt az ürt, mely a fenyegetés s a tett között mutatkozik, mert lehet Leopold Martinnak olyan ellensége is, a ki nem fenyeget, hanem cselekszik, a mint hogy olyan ellensége is akadhat, a ki csak fenyeget, de nem tesz.

Söt rendszerint a fenyegetőző ellenség a kevésbé veszedelmes, s megront bennünket az alattomos, a néma ellenség.

Én tehát az itt lefolyt végtárgyalás adataiból nem merithettem azt a meggyőződést, hogy Leopold Martin szalmáját Okrajnov Lázár gyujtotta föl. Hanem távozni fogok innen azzal, hogy Leopold Martin szalmáját vagy valaki fölgyujtotta, vagy magától gyulladt ki.

De hogyha éppen gyujtogatás müve volt a kár, ezt ki követte el, — én jó lélekkel nem fogom senkire se ráfoghatni. Gyanus lehet előttem a vádlott, mert általában ragadós a vád s nehéz a gyanut elháritani fejünkről.

De mert itt egy ember-életről van szó, mert a lesujtó itélet Okrajnov Lázár életét megsemmisithetné, ez okból a lelkiismeret tisztaságát tartom szem előtt s nem volnék a mellett, hogy elitéltessék egy ember, a kire gyanuokok nehezednek bizonyitékok nélkül.

Tekintetes kir. törvényszék!

Ne méltóztassék abból a szempontból indulni ki, hogy én itt minden áron védői tisztemet teljesitem, hanem kegyeskedjék latba vetni a tényeket, egyik mérlegbe a vád gyenge s tarthatatlan adatait, másikba a védelem erősségeit, — s a melyik lebillenti a másikát annak folyományaként hozni meg az itéletet.

S mert semmi kételyem az iránt, hogy a váddal szemben védelmem maga javára billenti le az igazság mérlegét, — esedezem: mentse föl védenezemet a gyujtogatás vád- és következményei alól!

Azután a vádhatóság emelt ujból szót, megczáfolni akarva a védelem által fellhozott érveket, mire ismét a védő szólott hosszabban, kimutatva, hogy a vádhatóság álláspontja merőben téves s tarthatatlan.

Azután a törvényszék tanácskozás végett visszavonult s rövid idő mulva visszatért s Jerkovits Antal elnök a következőkben hirdette ki az itéletet:

Ő-Felsége a Király nevében: Okrajnov Lázár az ellene emelt gyujtogatás vád és következményei alól f ö l m e n t e t i k. Stb.

NYILTTÉR.*)

Beküldetett. Szines selyem Faille, Française, Surah, Satin merveilleux, atlasz, damaszt, ripsz és taféta 1 frt 35 krtól méterenként egész 6 frt 45 krig szétküld egyes ruhákban s egész darabokban vámmentesen házhoz szállitva **Henneberg G.** selyemgyár-raktára (cs. és kir. udv. szállitó) **Zürich.** Minták póstafordulattal. Levelek 10 krral bér-

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább lúgsavas
SAVANYU-KÚT
legjobb asztali- és üdítő ital,
kitünő hatásunak bizonyult köhögésnél, gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurutnál.
Mattoni Henrik, Karlsbad és Budapest.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos:
Dr. MOLNÁR GYULA.

„Restaurator“
(Migraine-Essencia)

Védjegy.

cs. kir. kizár. szab. hatóságilag engedélyezett a m. k. vegykisérleti állomás által felülvizsgált, törvényes védjeggyel ellátva. Eddigelé sikerében még fölülmulhatatlan fej- (Migraine), fül- és fogfájás ellen, különösen **rheumatikus fájdalmaknál** és általában ideggyengülésből származó betegségeknél. A „Restaurator“ mint általános egészségvédő és üditő mosdó lél mosakadás által véd mindennemü meghüdés ellen, frissitőleg hat a hőségben, általában a testet külhatások ellen védi. A használati utasitás bővebb felvilágositást ad. Számtalan hála és elismerő nyilatkozat a „Restaurator“ kitünő hatását bizonyitja. E hálanyilatkozatok megtekintésre a t. cz. közönség rendelkezésére állnak.

Ára egy üvegnek 1 frt 50 kr.

Kapható: **Fürst Alfrédnél,**
Budapest, IV. Károly-utcza 18. sz. bolt.

1—10

Előkelő orvosi tekintélyek u. m.

dr. Korányi tr. kir. tanácsos, dr. Kézmárszky tr., dr. Kétli, dr. Schwimmer tr., dr. Stiller tr., dr. Müller Kálmán egyetemi tr., dr. Grosz Sándor megyei t. főorvos, dr. Reinitz, dr. Herman S. főorvos stb, Budapesten; dr. Kállay Adolf rendelő-orvos Karlsbadban; dr. Braun tr. udvari tanácsos, dr. Rokitansky tr. kormánytanácsos, dr. Schnitzler tr., dr. Oser tr., dr. Winternitz tr., dr. Herez egyetemi tr., dr. Rott tr., dr. Mareneczeller, Eulenthali dr. Kautz, dr. Gold udv. orvos, stb. stb. itélete folytán

(HYGIEA-SPRUDEL)
KORONA-FORRÁS.
Radkersburg mellett Steierországban.
Legjelesebb, legtisztább égvényes savanyúviz.

a **Hygiea-Sprudel** nemcsak a **legkitünőbb, legkellemesebb izü** és **legegészségesebb ital,** hanem egyszersmind az **emésztési, lélegzési** és **vizeleti szervezetek bajaiban** 4—5

elsőrendű gyógyviz.

Borral vegyitve kitünő.

A forrás termény egyedüli elárusitója:

Mautner Adolf,
BUDAPEST, Arany János-utcza 36. szám.

Legjobb óvszer a kolera ellen.

Főraktár Zomborban:
Weidinger S. és Zs. kereskedésében.

Magyar ipar.

A német-prónai posztó-gyár
részvény-társaság

ajánlja mindennemü saját gyártmányu a gyapjuszövő iparba vágó készitményeit, u. m. Legujabb d i v a t - k e l m é k e t, p o s z t ó, t i f f l i, p e r u v i e n, d o s k i n, t r i k ó és különféle k a b á t - s z ö v e t e k e t, k a m g a r n, l o d e n, a z u r és h a l i n a - p o s z t ó k a t, kizárólagosan tiszta gyapjuból és valódi szinekben. Továbbá á g y - és l ó - t a k a r ó k a t, mindennemü p o k r ó c z o k a t stb.

Megrendelések a képviselőséghez intézendők következő czim alatt:

A német-prónai posztógyár
minta-raktára

2—10

Budapest, Muzeum-körut 10. szám.

Ugyanitt raktáron lévő áruinkat kicsinyben is gyári árakon árusitjuk.

Kivánatra mintákat bérmentve küldünk.

Magyar ipar.

Magyar ipar. Magyar ipar.

Értesités a t. szülőknek!

A zárdában
használandó összes
tankönyvek és iskolaszerek
nálam kaphatók.

2—3

Mély tisztelettel
Hecht M.-féle könyvkereskedés.

Szállitási-üzlet iroda áthelyezés.

Van szerencsém tudatni a n. é. közönséggel, hogy eddig a főutcza **Millasevits-féle** házban levő **szállitási-üzlet irodámat** saját házamba **(Rókus-utcza 51-ik sz. alatt)** tettem át.

A mostani költözködés alkalmára ajánlom a n. é. közönségnek jeles **butorszállitó kocsimat** és azonkivül rendelkezem még több s z á l l i t ó k o c s i v a l. Kérem tehát a n. é. közönséget, hogy az irányomban tanusitott bizalmat továbbra is megtartsa melyet én a gondos és gyors s z á l l i t á s s a l iparkodni fogok mint ezelőtt, ugy a jövőben is teljesen kiérdemelni.

Alázatos tisztelettel 2—4

Weil Márk
szállitó **Rókus-utcza 51. sz.** saját házában.

Ganz és Társa,
vasöntő és gépgyár részvénytársaság
BUDAPESTEN.

Azon óriási előnyökkel szemben, melyekkel a nagyobb malmok birnak, a kisebb malmokra nézve életkérdéssé vált már berendezésüket tökéletesbiteni, a mi egyrészt hengerszékek felállitása által melyek kevesebb erővel sokkal jobb munkát végeznek és más részt jól szerkezett turbinak felállitása által elérhető a létező vizi erőt jobban kihasználják mint a vizi kerekek.

Ezen különlegességeinken kivül ajánlkozunk villanyos világitási berendezésekre gyárak és egész városok számára.

Tisztelettel
Ganz és Társa,
vasöntő és gépgyár részvénytársaság
BUDÁN.

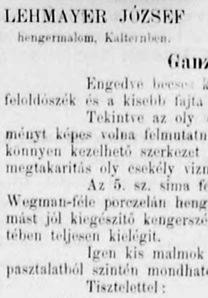

LEHMAYER JÓZSEF
hengermalom, Kalternben.

Kaltern, november 17.

Ganz és társa uraknak, Budapesten.

Engedve becses kivánatának, szivesen közlöm véleményemet az Önök gyárából vett 11. számu darálószék és 5 sz feloldószék és a kisebb fajta simára őrlőszék felett.

Tekintve az oly csekély vizerőt, mely rendelkezésemre áll, alig képzelhető más őrlési mód, mely nagyobb eredményt képes volna felmutatni mint az Önök hengerszékeivel elérek. Nemcsak a külső tetszetős alak, hanem az igen szolid és könnyen kezelhető szerkezet és főleg a darálószék 400 rovatkájával felel meg kitünően az ötszörös őrlésnek; a meglepő erőmegtakaritás oly csekély vizmennyiségnél teszi lehetővé a gabona legczélszerübb kidolgozását.

Az 5. sz. sima felvonószék épp oly jónak bizonyult, s nagyon meg vagyok elégedve, hogy egy eleinte tervezett Wegman-féle porczelán hengerszék felállitását mellőztem. Ez által a daráló székkel együtt egy, egy egyöntetü kezelésü, egymást jól kiegészitő kengerszék-párt nyertem, és mely feloldószék, épp ugy, mint a darálószék ez előállitott mennyiség tekintetében teljesen kielégit.

Igen kis malmok számára tehát az Önök által készitett kisebb fajta hengerkészülék teljesen megfelel, mint én tapasztalatból szintén mondhatok

Tisztelettel:

Josef Lehmayer s. k.

Gnigl, Salzburg mellett, november 28.

Ganz és társa uraknak, Budapesten. 5

Becses kivánatuknak nagyon szivesen megfelelvén, darálószékük munkaképessége felett a legnagyobb megelégedésemet fejezhetem ki. 24 óra alatt 50 métermázsát tökéletesen feldolgozunk, mely tény a legjobb bizonyiték. Versenytársaim mult évben a darálószék müködése előtt azt mondták, hogy kicsiny, de most, midőn annak munka képességéről meggyőződtek, annak az ő nagy darálószékeik feletti előnyét szivesen beismerik.

A II. számu daráló széket kisebb malmok számára legjobban ajánlom, azon kivánsággal, hogy mentül többet elárusithassanak. — Jövőre bármely felvilágositással szivesen szolgálok, maradván tisztelettel

Johann Sillner, hengermalomtulajdonos Gniglben, Salzburg mellett.

Oblát Károly könyvnyomdájából, Zomborban.